

Kommunstyrelsen
Handläggare: Oskar Liljebäck

Svar på motion (L) om porr-filter i skolans nätverk

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att den del av motionen som föreslår att stärka det förebyggande arbetet inom ramen för normer och värden (NOV) är besvarad. Tjänsteskrivelsen lämnas utan förslag på beslut gällande införande av filter mot olämpliga sidor.

Sammanfattning

Pär Johnsson (L) och Thomas Jansson (L) har lämnat in en motion kring porr-filter i skolans nätverk. I motionen föreslås att det införs ett filter mot olämpliga sidor på samtliga kommunala skolors och förskolors nätverk samt att skolor och förskolor får i uppdrag att se över hur man ytterligare kan stärka det förebyggande arbetet med att främja barn och ungas utveckling av sunda värderingar inom ramen för arbetet med normer och värden (NOV). Barn och skolnämnden och utbildningsnämnden har inkommit med yttranden kring motionen. Barn- och skolnämnden menar i sitt yttrande att det redan idag finns möjligheter att sätta in filter på enskilda elevers iPads, något som också skett i enstaka fall då skolan eller hemmet upptäckt att eleven besökt olämpliga sidor. Barn- och skolnämnden menar också att skolor och förskolor redan arbetar med normer och värden (NOV) och att detta är det sätt man har valt att arbeta med frågan, framför att införa ett generellt filter. Barn- och skolnämnden föreslår således att motionen ska anses besvarad. Utbildningsnämnden ställer sig i sitt yttrande positiva till motionen, under förutsättning att det finns möjlighet att genomföra ett försök kring införandet och att kommunfullmäktige kompenserar nämnden för kostnader i samband med ett införande av filter.

Ärendebeskrivning

Pär Johnson (L) och Thomas Jansson (L) har den 12 mars 2018 inkommit med en motion gällande porr-filter i skolans nätverk (KF § 58, 2018-04-23). Den 2 maj 2018 skickades motionen på remiss till barn- och skolnämnden och utbildningsnämnden. Barn- och skolnämnden fastställde sitt yttrande den 6 september 2018 (BSN § 101). Yttrande inkom till kommunstyrelsens verksamheter den 7 september 2018. Utbildningsnämnden fastställde sitt yttrande den 9 oktober (UTN § 99). Yttrandet inkom till kommunstyrelsens verksamheter den 15 oktober.

Yttrande

Barn- och skolnämnden (BSN § 101 2018-09-06)

Barn- och skolnämnden har beslutat att föreslå kommunfullmäktige att motionen anses besvarad.

Thomas Jansson har reserverat sig mot beslutet och lämnat in en protokollsbilaga i ärendet. Protokollsbilagan gör gällande att Thomas Jansson och Liberalerna anser att Barn och Skola ska ta sitt ansvar i att säkerställa att den information barn kan få via skolornas datorer och nätverk inte innehåller olämpligt material och att påståenden som ”det räcker att installera filter i barnens huvuden” inte håller. I protokollsbilagan poängteras att det inte är skolans skyldighet att tillhandahålla fri tillgång till internet, utan enbart material som är relaterat till skolarbete. Han menar också att Liberalerna anser att det är oacceptabelt att barn och unga exponeras för material, som enligt forskning, producerar attityder och värderingar som strider mot skolans grundläggande värderingar.

I sitt yttrande beskriver barn- och skolnämnden att det redan idag finns en möjlighet att sätta in filter på enskilda elevers iPads. Detta har redan skett i ett par fall, i samband med att hemmet eller skolan upptäckt att eleven besökt olämpliga sidor. Det är också så att en av de fem kommunerna som ingår i Göliska-IT har infört ett filter, något som uppges ha fungerat tillfredställande. Dock innebär ett sådant införande att en person måste ansvara för att se över de överträdelser som sker och rapportera detta. Nämnden menar att det är viktigt att överträdelser får tydliga konsekvenser, annars är filtret verkningslöst. Yttrandet tar också upp andra problem kring ett eventuellt införande, så som att det är problematiskt att definiera vad filtret ska filtrera bort och vilken information om användaren som samlas in i samband med användning av ett filter. Bland annat finns filter som loggar all internetanvändning och som sedan också kan användas för att styra elevernas internetanvändning. Relaterat till detta kan det enligt nämnden finnas juridiska frågor som behöver besvaras. Kostnader relaterat till inköp av filter och det löpande arbete som uppstår vid användningen av filtret är också något som nämnden lyfter. Det som framförallt delar olika kommuners syn på införande av filter idag är sägs vara det demokratiuppdrag som finns för varje anställd inom skola och förskola. Demokratiuppdraget innebär sammanfattat att det inte räcker att skolan förmedlar kunskap om grundläggande demokratiska värderingar utan att undervisningen ska bedrivas på ett demokratiskt sätt och utveckla elevernas förmåga att ta ett personligt ansvar. Ur det perspektivet anser nämnden att skolans uppdrag snarare är att arbeta med elevernas kunskaper och tillit och i de fall elevernas ändå missbrukar skolans verktyg agera, vilket är skolans strategi idag. Man menar således att utvecklingen av arbetet med normer och värden (NOV) redan är det sätt man arbetat med denna fråga hittills.

Utbildningsnämnden (UTN § 99 2018-10-09)

Utbildningsnämnden har i sitt yttrande uttryckt att nämnden är positiv till motionen. Dock nämns bara den del av motionen som handlar om införandet av ett filter i yttrandet. Enskilda ledamöters åsikter kring innehållet varierar och Johan Lindén (M) är tveksam till införandet av ett filter samtidigt som David Lundin (SD) anser att arbetet med normer och värden är viktigt men inte att ha ett filter. Andreas Bill (C) och Henrik Gallus (L) är positiva till införandet av ett filter utifrån ett resonemang kring att ett filter kan vara en del i det förebyggande arbetet samt att det är viktigt att utbildning tar ansvar för att försöka förhindra olämplig surfning och vad den utrustning som nämnden tillhandahåller används till. Cristina Kvist (V) kompletterar med att nämnden måste bli ekonomiskt kompenserade för ett införande av ett filter och att ett införande bör föregås av ett försök, något som också blir en del av nämndens slutgiltiga yttrande.

Bedömning

Filter mot olämpliga sidor

Fördelar

Barn- och skola beskriver att det idag är tekniskt möjligt att införa ett filter och att detta genomfört på ett tillfredställande sätt i en annan kommun som tillhör Göliska-samarbetet. Det finns ett antal argument som talar för att de kommunala skolorna bör begränsa möjligheten att få tillgång till olämpligt material genom användning av de kommunala skolornas nätverk och utrustning. Några av dessa argument är att:

- genom att begränsa tillgången till olämpligt material står skolan upp för de grundläggande värderingar som man står för, så som antirasism, jämlikhet och antivåld
- barnkonventionen gör gällande att man ska skydda barn mot information och material som är till skada för barnets välfärd, något som skulle kunna beröra denna fråga.
- annan lagstiftning som inte direkt berör internetanvändning men som är närliggande och som syftar till skydda barn från t.ex. pornografi, så som att pornografiska bilder inte får visas på allmänna platser och att pornografi inte får visas på tidpunkter då barn kan titta.
- det går att korrigera ett eventuellt filter så att man kommer åt sidor som är viktiga för exempelvis sexualundervisning eller liknande.
- det kan även finnas en poäng med att barn och ungdomar inte kommer åt material som är olämpligt, oavsett om man aktivt söker upp eller av misstag söker sig in på sidor som innehåller sådant material. Då barn får tillgång till Ipad redan innan de kan läsa och skriva ordentligt vore det inte helt otänkbart att de av misstag gör sökningar på internet som leder in dem på olämpliga sidor.

Nackdelar

Barn- och skolnämnden lyfter i sitt yttrande fram flera aspekter som kan ses som nackdelar vid ett införande av ett filter, dessa är:

- barn och ungdomar i hög utsträckning har tillgång till egna digitala enheter, som ändå möjliggör tillgång till olämpligt material
- skolan har ett uppdrag att utveckla elevernas förmåga att själva ta ett personligt ansvar
- i de fall det inte räcker med att tillit och att arbeta med elevernas kunskaper och förmåga att ta eget ansvar sätts ett filter in på aktuell elevs Ipad, redan idag
- ett filter ger aldrig hundra procentigt skydd
- ett filter kan försvåra undervisning och användning av digitala verktyg
- att genom användning av filter logga elevens förehavanden på internet, vilket skulle kunna ses som integritetskränkande
- kostnader för inköp, övervakning och uppföljning av överträdelser

Stärka arbetet inom ramen för normer och värden (NOV)

Barn- och skolnämnden anger i sitt yttrande att detta är det sätt man valt att arbeta med frågan, framför ett filter och att motionen avseende denna del därför ska anses besvarad.

Sammanfattning

Det finns en rad olika för och nackdelar när det gäller ett införande av ett filter för att försvåra tillgång till olämpligt innehåll på internet. Rent tekniskt är det inga problem att införa och det är troligtvis inte förknippat med en större kostnad, då en av Göliska-kommunerna redan infört det. Dock kan kostnaden för att hantera överträdelser bli

betydande över tid. Samtidigt kan man resonera kring hur lämpligt eller olämpligt det är att man kan komma åt allt innehåll som finns på internet idag med hjälp av utrustning och nätverk som tillhandahålls av kommunen. Det går också att diskutera om skolans förmåga att stärka elevernas kring hur man använder internet på ett lämpligt sätt och hur man förmår dessa att ta ett eget ansvar för hur man använder de digitala verktyg skolan upplåter är tillräckligt. Oavsett hur man vrider och vänder på denna fråga är det svårt för handläggaren att komma fram till ett förslag på beslut som bygger på annat än ett personligt moraliskt resonemang, vilket gör att tjänsteskrivelsen lämnas utan förslag på beslut. Skulle politiken komma fram till att ett filter ska införas, är det viktigt att skolan kompenseras för detta i budgeten.

När det gäller att stärka arbetet med sunda grundläggande värderingar inom NOV, så har barn- och skolnämnden svarat att detta redan sker. Handläggaren ser ingen anledning att misstro nämnden och håller därför med om att motionen bör ses som besvarad gällande denna del.

Beslutet ska skickas till

Barn- och skolnämnden
Utbildningsnämnden
Pär Jonsson, Liberalerna
Thomas Jansson, Liberalerna